

Fra: Fleksibel utdanning Norge
olstad@fleksibelutdanning.no
Til: Opplæringslovutvalget
Sendt: 26. april 2019

Innspill fra Fleksibel utdanning Norge til Opplæringslovsutvalget

Fleksibel utdanning Norge mener at opplæringslovverket må være tilpasset vårt moderne samfunn der digital teknologi allerede spiller en viktig rolle i opplæring og utdanning. Med god bruk av teknologi gis det i dag opplæring av høy kvalitet uavhengig av timeplan og klasserom, og med fleksible valg av metoder. Fleksibel utdanning Norge mener derfor det vil være hensiktsmessig å presisere i lovverket at undervisning i grunnskole og videregående opplæring også kan og bør skje digitalt, og med ulik grad av fleksibilitet.

Spesielt fagfornyelsen fordrer nye undervisningsmetoder for å støtte elevene i den dybdelæring som reformen legger vekt på. Alle elever har krav på opplæring tilpasset sine evner og forutsetninger. Ved å legge til rette for kommunikasjon, formidling og aktivitet på nett kan man oppnå den fleksibilitet og ressursfordeling som trengs for å støtte hver enkelt elevs utvikling. Et eksempel er helhetlige undervisningsopplegg der elevene kan se fagvideoer, arbeide med oppgaver alene eller sammen og kommunisere med læreren i forskjøvet tid (asynkront) på nett. Slike opplegg kan med fordel være en del av en sammensatt opplæring med hovedbase i det tradisjonelle klasserommet.

Det å kunne studere og lære via digitale medier er i seg selv en kompetanse som stadig blir viktigere i et samfunn der behovet for konstant faglig oppdatering er uttrykt av både politikere og partene i arbeidslivet. Alle elever bør få anledning til å begynne å utvikle denne kompetansen allerede i grunnopplæringen.

Dagens lovverk bygger på en tradisjon der opplæring stort sett skjer i et fysisk møte mellom lærer og elever, på fast sted og etter fast timeplan. Tolkningen av lovverket medfører at nettundervisning i dag kun tilbys en liten gruppe elever; først og fremst dem som følger smale undervisningsopplegg der skolen ikke har store nok elevgrupper til å tilby ønskede fag. Fremmedspråk, samisk og avansert matematikk er velkjente eksempler, men også yrkesfag der lærlingplass finnes på hjemstedet, men lokale skoler ikke tilbyr teorien. Elever med et spesielt behov for fleksibilitet i læringsarbeidet kan være elever som sliter med sykdom, både psykisk og fysisk, og elever med særlige talenter (for eksempel innen idrett og musikk) som følger egne karriereløp.

Vi undervurderer på ingen måte viktigheten av å tilhøre en lokal skole og klasse, ikke minst den sosiale tilhørigheten et fysisk miljø gir, men for elever som ikke, eller bare delvis, kan benytte seg av dette tilbudet, og for elever som ønsker faglige spesialiseringer den lokale skolen ikke kan tilby, er det viktig at det finnes fleksible løsninger av god kvalitet.

Noen konkrete problemstillinger:

Fleksibel utdanning Norge organiserer både offentlige og private tilbydere av nett- og stedbaseret undervisning innen grunnskole og videregående skole, og etter opplæringsloven, voksenopplæringsloven og friskoleloven. Våre medlemmer møter utfordringer i forhold til ulike deler av lovverket, men det er ingen grunn til at de skal møte motstridende interesser i

forhold til hverandre. Understående problemstillinger bør derfor kunne løses uten ulemper for noen av skoleslagene.

1. Elevenes behov blir ikke dekket

Slik dagens lovverk ofte tolkes i praksis vil elever oppleve å ikke få det studietilbudet de ønsker/trenger fordi den lokale skolen ikke har ressurser til å starte tilbudet. Dette kunne ha vært løst med nettstudier.

Et viktig og omfattende eksempel er elever som mottar spesialundervisning. I april kom rapporten «Inkluderende fellesskap for barn og unge» fra Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging, og på side 217-218 konkluderes det med blant annet at:

- Størstedelen av spesialundervisningen foregår utenfor klasserommet og virker derfor ekskluderende.
- Barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging møter ansatte uten pedagogisk kompetanse. «Det er et paradoks at ansatte med spesialpedagogisk kompetanse skriver sakkyndige vurdering, mens barn og unge ofte møter assistenter».
- Skolens spesialundervisning har ofte lave forventninger til elevenes læring, og læringsutbyttet er ikke i samsvar med ressursbruk.
- Kun 4 av 10 barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging får hjelp, og det tar for lang tid før de får hjelpen de trenger.
- Det eksisterer ikke klare kvalitetskrav til praksis og oppfølging på læring og utvikling.

Det er uten tvil ressurskrevende for den enkelte skole å utvikle detaljerte undervisningsopplegg for de mange elevene som har behov for ekstra tilrettelegging, og det krever spesiell kompetanse. En nasjonal eller regional tilbyder kunne organisert nettundervisning i grupper, og elever kunne få opplæring av høy kvalitet på tvers av skoletilhørighet. En del av aktivitetene kan gjennomføres ved pc-en i de vanlige arbeidsøktene inne i klasserommet.

2. En tolkning av lovverket som tilsier at det som ikke er eksplisitt tillatt er forbudt

En del av utfordringene vi peker på er ikke et resultat av at nettbasert opplæring er direkte forbudt ifølge opplæringsloven, men at loven og regelverket rundt tolkes slik. Problemet er trolig at nettbasert opplæring blir sett på som «fjernundervisning» eller «alternativ opplæring». Disse kan spesifikt benyttes for å oppfylle rett til videregående opplæring for voksne (§4A-3) og opplæring i samisk (§§ 6-2 og 6-3). Dette blir i mange tilfeller tolket slik at skoleeiers undervisningsplikt kun kan oppfylles med stedbaseret og timeplanfestet undervisning.

Også regelverk om fravær står i praksis i veien for fleksible opplæringsmetoder. Problemet med fraværreglene er at det ikke finnes noen definisjon på «nærvær». Reglene tolkes derfor slik at opplæring må organiseres som fysisk oppmøte i forhold til en timeplan for at opplæringen skal kunne dokumenteres.

Disse tolkningene bør anses som utdatert. Vi trenger en ny definisjon av begrepet «opplæring» slik det også er foreslått i punkt 7 i Østlandssamarbeidets innspill, og lovverket

må åpne for at den fleksibiliteten som digital teknologi og kompetanse har muliggjort, kommer elever som trenger det til gode.

3. Lovverket begrenser adgangen til å bruke nettundervisning for friskoler

Opplæringslovutvalget skal arbeide frem et regelverk som ivaretar målene og prinsippene for grunnopplæringen, og som samtidig sikrer at kommunene og fylkeskommunene som skoleeiere har tilstrekkelig handlingsrom til å fremme kvalitetsutvikling i skolen. Fleksibel utdanning Norge mener at man i regelverket må regne med friskoleloven som etter formålsparagrafen skal medvirke til at «det kan opprettast og drivast frittstående skolar, slik at foreldre og elevar kan velje andre skolar enn dei offentlege,» (§1-1). Det er altså ønske om et reelt alternativ til offentlige grunnskoler og videregående skoler. For å være et reelt alternativ må friskolene kunne gi et minst like godt tilbud som de offentlige. Men tredje ledd i §1-2, sier at «Lova gjeld ikkje fjernundervisning og kjøp av opplæringstenester.» I praksis betyr dette et forbud mot at friskoler kan tilby nettundervisning.

Vi viser ellers til innspillet fra Friskolenes Kontaktforum og Friskoleforum om det problematiske i forholdet mellom opplæringsloven og friskoleloven.

<https://www.opplaringslovutvalget.no/files/2018/07/Innspill-fra-Friskolenes-Kontaktforum-og-Friskoleforum.pdf>

4. Nettlærers tilknytning til skolen eleven tilhører

Nettundervisning kommer ofte som svar på et behov for en opplæring den enkelte skole vanskelig kan tilby. Det kan være et fag der skolen ikke har elever nok til at det er økonomisk forsvarlig å starte en gruppe, et fag der skolen ikke får ansatt lærer eller elever som har spesielt behov for helhetlig tilrettelagt opplæring på et annet nivå enn klassen sin. I de aller fleste av disse tilfellene vil nettundervisning leveres av en statlig, fylkeskommunal eller privat tilbyder. Lov- og avtaleverk er ikke så godt tilpasset disse fleksible løsningene, og det medfører noen utfordringer. Et eksempel er at elevens nettlærer ikke er tilsatt på skolen eleven er skrevet inn på, og reglene forstås slik at nettlærer da ikke kan gi formell vurdering i form av standpunkt karakter. Det er særlig tolkningen av forskrift til opplæringsloven, §§ 3-13, 5. ledd og 3-18, 5. ledd der det står at rektor har ansvaret for at faglærer gjennomfører halvårsvurdering/setter standpunkt karakter som ligger til grunn for denne oppfatningen.

Det er viktig at regelverket åpner for samarbeid mellom fylkene og mellom offentlige og private aktører slik at ressursene som finnes kommer elevene til gode.

Noen konkrete eksempler på innarbeidet fleksibel opplæring i grunnopplæringa:

Etter hvert har man fått en del erfaring med nettbasert og fleksibel utdanning for barn og unge, noe som burde gi et godt grunnlag og faglig trygghet for å tilrettelegge for flere tilbud av denne typen. Her vil vi gi noen få eksempler vi mener er relevante:

Globalskolen

I Norge gir Globalskolen opplæring i norsk, samfunnsfag og KRLE til norske barn bosatt i utlandet, slik at disse kan gå direkte tilbake til norsk skole ved retur. De har tilbud både til elever med norsk som morsmål og flerspråklige. Elevene følger vanlig undervisning ved sin lokale skole, og tar de særnorske fagene på nett i tillegg. Selv om de er spredt over ulike

tidssoner er elevene organisert i klasser med egen kontaktlærer som veileder og legger opp til både individuell læring og samarbeid. Skolen hadde i 2018 over 1400 elever med en gjennomføringsprosent på 96,3. Dette er altså unge elever som tar nettundervisning i tillegg til ordinær undervisning, gjerne med god støtte av sine foresatte.

Nettside: <https://www.globalskolen.no>

Den Virtuelle Matematikkskolen

Prosjektet Den Virtuelle Matematikkskolen (DMV) ved Senter for IKT i utdanningen, startet sin første pilot i 2013 og konkluderte i 2019. Tilbudet omfattet opprinnelig både matematikk på VGS-nivå for elever på ungdomstrinnet som ønsket utfordringer i faget (DVM-1T), fordypning i matematikk på det årstrinn eleven tilhørte (DVM-Pluss) og tilbud til elever som trengte ekstra støtte og hjelp (DVM-U). Prosjektet er sluttført i 2019, og de fylkeskommunale nettskolene i Vestfold og Nordland driver DMV-1T videre. Modellen er omvendt undervisning der elevene går gjennom fagstoff på egenhånd; dette er varierte digitale læringsressurser i form av videoer, animasjoner tekst og oppgaver. I tillegg møtes elever og lærere i virtuelle klasserom der opplegget er basert på elevenes tilbakemeldinger fra arbeidet i sanntid.

Prosjektet har vært fulgt opp av NIFU, og konklusjonene har vært at dette nettbaserte tilbudet har vært både nyttig og viktig.

Lenke til NIFUs rapport 2013-14: <https://www.nifu.no/publications/1167127/>

Lenke til NIFUs rapport 2014-15: <https://www.nifu.no/projects/evaluering-av-dvm-u-2014-15/>

Lenke til NIFUs rapport 2016-17: <https://www.nifu.no/publications/1490448/>

Delstaten Florida

Til sist vil vi ta med et eksempel fra Florida i USA. Florida har et høyt antall tilbydere av nettundervisning for barn og unge, og delstatens utdanningsdepartement har anerkjent viktigheten av å bygge kompetanse som nettstudent. De har derfor lagt inn nettstudier som en obligatorisk del av sin High School Diploma (aldersgruppe vår ungdomsskole/videregående). Minst ett fag skal tas på nett.

Lenke til statutter for delstaten Florida, krav til Standard High School Diploma, se: (4 Online Course Requirement):

http://www.leg.state.fl.us/Statutes/index.cfm?App_mode=Display_Statute&URL=1000-1099/1003/Sections/1003.4282.html